

Beter aansluiten bij gezinnen vanuit een doelgerichte integrale aanpak

Een pleidooi voor het differentiëren van verschillende vormen van integraal werken

We hebben het vaak over het organiseren van integrale ondersteuning en zorg voor gezinnen in kwetsbare situaties¹, alsof het één specifieke werkwijze of methode is. Zijn we ons wel voldoende bewust dat integrale hulp voor gezinnen een manier van werken is die uit verschillende vormen kan bestaan?

Het antwoord is nee, er wordt vaak nog weinig onderscheid gemaakt in verschillende vormen van integraal werken. Al snel denken we bij integraal werken aan het optuigen van samenwerkingsverbanden of het organiseren van netwerkstructuren, zoals multidisciplinaire teams. Deze intensieve vorm van integraal werken kan nuttig zijn in bepaalde situaties, bijvoorbeeld als het gaat om complexe en meervoudige problematiek waarbij intensief samengewerkt moet worden tussen hulpverleners. Maar, deze intensieve vorm van integraal werken niet altijd nodig is.

Integraal werken is een manier van werken die je bewust moet inzetten om een bepaald doel te bereiken: passende en samenhangende ondersteuning en zorg voor gezinnen. Dat betekent dat het gezin altijd het uitgangspunt is en we ondersteuning en zorg organiseren vanuit de behoeften en hulpvragen van een gezin in hun context. Voor het ene gezin betekent dit inderdaad intensieve integrale hulp door een multidisciplinair team. Maar voor een ander gezin kan dat betekenen dat er met een brede blik naar het gezinsfunctioneren wordt gekeken om goed zicht op de krachten en klachten te krijgen. Je kunt dan als professional besluiten: die brede blik is voldoende, ik weet nu goed wat er speelt op verschillende levensgebieden in dit gezin, de juiste organisaties zijn reeds betrokken, en ik hoef nu niet allerlei samenwerkingsstructuren op te tuigen. Ook dat is een vorm van integraal werken.

Integraal werken omvat dus diverse vormen, die in praktijk en beleid nog niet altijd herkend worden. Voorbeelden van vormen van integraal werken zijn onder andere:

Brede blik: samen met het gezin wordt in kaart gebracht welke krachten en klachten er spelen op verschillende levensgebieden.

Delen van informatie: over de doelen of de voortgang van het hulpverleningsproces met andere (informele) hulpverleners zodat ondersteuning en zorg op elkaar afgestemd kan worden.

Consultatie: een professional vraagt advies over een hulpverleningstraject aan een andere professional met specifieke expertise (binnen of tussen organisaties).

Colocatie: Professionals van verschillende organisaties werken samen onder één dak, zoals in een centrum voor Jeugd en Gezin.

Multidisciplinair overleg: professionals met verschillende kennis en kunde overleggen (samen met het gezin) over de best passende ondersteuning en zorg voor een gezin.

¹ In dit essay hanteren wij een brede definitie van de term gezin, waarmee we de diversiteit en complexiteit van familierelaties en huishoudens in de moderne samenleving onderkennen. Denk hierbij aan een kernfamilie (ouders en kinderen), andere verwanten zoals grootouders, ooms en tantes, en naasten uit het informele netwerk die een belangrijke rol spelen in het leven van ouders en kind.

Multidisciplinaire teams: professionals met verschillende expertises werken samen in een multidisciplinair team om zo ondersteuning en zorg te leveren aan een gezin.

Wanneer we verschillende vormen van integraal werken bewuster inzetten, zal de ondersteuning en zorg ook beter aansluiten bij de behoeften van een gezin. Voorwaarde is daarbij dat er goede werkafspraken worden gemaakt tussen professionals en organisaties over hoe deze vormen worden ingezet. Ook helpt het differentiëren tussen vormen van integraal werken om de juiste randvoorwaarden vanuit organisaties en beleid te organiseren. Denk hierbij aan voldoende tijd voor brede diagnostiek, ondersteuning in vaardigheden om een goed multidisciplinair overleg te voeren, of financiële afspraken waardoor interprofessionele samenwerking gefaciliteerd wordt.

Er is dus een andere manier van denken en werken nodig en die begint bij het herkennen van en differentiëren tussen verschillende vormen van integraal werken. Dit draagt hopelijk ook bij tot een ander belangrijk besef: integraal werken is een gedeelde verantwoordelijkheid en van belang voor iedere professional, manager of beleidsmaker in de jeugdhulp. Uitspraken als: 'Dat integraal werken is niet iets van ons, maar ligt bij andere organisaties', of 'Integraal werken is een specifiek organisatiemodel', kloppen dus ook niet. Het is waar dat de ene professional meer te maken zal hebben met een intensievere vorm van integraal werken dan de ander. Maar, een brede blik is voor iedere betrokkene bij de ondersteuning en zorg van gezinnen, ongeacht hun positie of organisatie, van belang. Zo kun je samen op zoek kan gaan naar passende ondersteuning en zorg voor gezinnen.

Zet dit essay jou aan het denken en wil je meer lezen over integraal werken voor jeugd en gezin? Kijk dan eens op:

- [Integrale gezinshulp](#)
- [Integraal werken in de wijk](#)
- [Leernetwerk integraal werken, met onder andere reflectievragen voor professionals over verschillende vormen van integraal werken.](#)
- [Landelijk Expertisenetwerk Integraal Werken voor jeugd en gezin](#)

Dit essay is tot stand gekomen door de ervaringen binnen het Leernetwerk Integraal Werken van de Regionale Kenniswerkplaats SAMEN (Laura Nootboom en Eline Heek) dat zich richt op integraal werken met jeugd en gezin, in samenwerking met het samenwerkingsverband Integraal Werken in de Wijk (Herma Ooms, Marlies de Jong en Silke van Arum).

Vragen of opmerkingen naar aanleiding van dit essay? Neem dan contact op met Laura Nootboom (l.a.nootboom@lumc.nl) of Eline Heek (h.c.heek@lumc.nl).